

By eller forstad? En diskusjon av barnefamiliers flyttemotiver

Bengt Andersen

Forsker 1, Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet

(Førsteforfatter)

bengt.andersen@oslomet.no

Joar Skrede

Forsker 1, Norsk institutt for kulturminneforskning, NIKU

(Andreforfatter)

joar.skrede@niku.no

Sammendrag

Oslo kommune har som uttalt mål at indre by skal være et attraktivt bosted for barnefamilier. Flere kommentatorer, inkludert forskere, har hevdet at reurbanisering er en tydelig trend. Det vil si at bylivet er populært, særlig for middelklassen inkludert barnefamilier. Likevel viser forskning at denne gruppen er ustabil, da en stor andel barnefamilier flytter ut før barna når skolealderen. Samtidig som de store boligbyggerne i Oslo bygger nye leiligheter, finnes det i hovedstadens omland veletablerte småhusområder som tiltrekker seg mange av de tidligere urbane barnefamiliene. I denne artikkelen drøfter vi ulike faktorer som kan tenkes å påvirke barnefamiliers valg av bosted.

Nøkkelord

flyttestudier, boligbygging, markedsføring, fortetting, bærekraft

Abstract

The municipality of Oslo has expressed a goal of the inner city to become an attractive place to live for families with children. Several commentators have argued that reurbanisation is a trend; that urban life is popular, especially for the middle class, including families with children. Nevertheless, research has also shown that this group of dwellers is unstable. For different reasons, a large proportion of the families with children have moved out before the children reach school age. The property developers in Oslo are primarily constructing apartments, while families with children often prefer to reside in suburban houses. In this article, various factors that may influence families' choice of residence are discussed.

Keywords

residential decisions, housing construction, marketing, densification, sustainability

Introduksjon

Representanter for Oslo kommune har ved flere anledninger uttrykt et ønske om at indre by skal være et sted hvor også barnefamiliene skal ønske å bo (f.eks. Johansen, 2018). Samtidig har det i flere år vært diskusjoner om hvorfor barnefamilier ofte flytter fra indre by. De vitenskapelige bidragene har hovedsakelig vært kvantitativt-orienterte analyser av flyttemønstre

(f.eks. Galster & Turner, 2017; Wessel & Lunke, 2021; Wessel & Nordvik, 2019) samt kvantitativt-orienterte analyser av survey-materiale (Andersson et al., 2017). Kvalitativt-orienterte bidrag av enkeltpersoners flyttehistorier er det langt færre av. I denne artikkelen søker vi å bidra til å fylle et kunnskapshull om barnefamiliers erfaringer med Oslo som bo- og oppvekststed. Ved å trekke på data fra dybdeintervjuer med oslobeboere og utflyttere fra hovedstaden, samt ved å fortolke de åpne svaralternativene i spørreundersøkelser vi distribuerte til beboere i og utflyttere fra sentrumsnære nabolag, forsøker vi å belyse hvordan ulike elementer kan tenkes å påvirke barnefamiliers bostedspreferanser.

Basert på foreliggende forskning kan vi konstatere at flytvalg påvirkes av husholdningens økonomiske ressurser, utvalget på det aktuelle boligmarkedet og andre makro- og mesofaktorer (Andersen & Skrede, 2017; Coulter et al., 2016; Sampson, 2019). Samtidig spiller andre faktorer inn, som stedstilhørighet, livsfase, livsstil og minner (Andreotti & Le Galès, 2008; Savage, 2008; Winstanley et al., 2002). For å studere flytvalg er det derfor hensiktsmessig å kartlegge både enkeltaktørers valg og handlinger, samt de strukturelle rammene aktørene handler innenfor (Galster & Turner, 2017). For de som har (økonomiske) ressurser til å velge bosted, kan en analyse av flyttemotiver få frem hvordan en rekke faktorer har hatt betydning. Det å avgjøre hva som er viktigst av f.eks. nabolagets sosiale og etniske profil (Burke, 2012), skolekrets (Bernelius & Vilka, 2019) eller områdets arkitektur og design (Andersen, 2008), kan være utfordrende. Det er også fordi mer «vage» fenomener som kultur og oppfatninger av steder er uforutsigbare (f.eks. Andersen, 2014; Andersen et al., 2021; Coulter et al., 2016; Sharp & Warner, 2018; Wnuk et al., 2021). Gjennom analysene av vårt datamateriale trådte en kompleksitet i barnefamiliens flyttevurderinger og nabolagsvalg frem. Vi har derfor anlagt en eklektisk teoretisk tilnærming for å konseptualisere det vi hevder er signifikante elementer i flyttehistoriene. Fra Rossi (1980) og Galster (1987) har vi livssyklusbegrepet, men vi mener at «livsfase» er mer presist om en vil få frem de ulike valgene personer kategorisert f.eks. som småbarnsforeldre kan ta (f.eks. Kadasia et al., 2020), mens fra Ærø (2006) henter vi ideen om «livsstil». Videre trekker vi på Eriksens (2019) analyser av «security» og «insecurity» (oversatt her til henholdsvis «trygghet» og «usikkerhet»/«uro»), som kobles til Kohns (2008) diskusjon av «tillit» og Barnes (1954), som utviklet begrepet «sosiale nettverk» i analysen av lokalsamfunn. Disse ser vi igjen i sammenheng med teorier om kulturell reproduksjon (f.eks. Harrell-Levy & Harrell, 2019). Disse teoriene vil kunne befrukte hverandre; vi viser f.eks. at det er nyttig å se Ærø (2006) i sammenheng med Harrell-Levy og Harrell (2019). I tillegg lener vi oss på Shirazi med flere (2020) og deres diskusjon av sosial bærekraft for å få frem det vi hevder er en spenning mellom barnefamiliens preferanser eller verdier og Oslo kommunes bypolitiske fortettingsstrategi – en bypolitikk som kan sies å utgjøre en av de «strukturelle rammene» for våre informanternes handlinger. Vi argumenterer for at denne rammen kan antas å påvirke våre informanter, men i tråd med Ericksons (2004) kritikk av blant annet Bourdieu og Foucault har ikke rammen nødvendigvis en disiplinerende effekt i den forstand at den tvinger personer til å bli boende i byen.

I flere europeiske storbyer har forskere funnet at de sentrale byområdene er det foretrukne bostedet for mange velstående borgere (Andreotti et al., 2015). Samtidig har studier av botilfredshet avdekket at de som bor i eneboliger, generelt er mer fornøyde enn de som bor i leiligheter (Emami & Sadeghlou, 2020, s. 13). Mangel på gode grøntområder samt støyende omgivelser og høy tetthet er ofte koblet til lavere trivsel (Emami & Sadeghlou, 2020, s. 12–13). Likevel har studier fra Oslo også vist at leilighetsbeboere i kompakte byområder trives godt (Mouratidis, 2018; 2019) – selv om man i Oslo finner at bosatte «i de tettste bydelene er minst fornøyd med tilgang til parker og friområder for barn» (Nordbakke, 2018, s. 26). Det «sosiale limet» ser også ut til å være svakere i de tettere delene av Oslo-regionen

(Mouratidis & Poortinga, 2020; se også Robbins, 2005). En mulig delforklaring kan være at mange av de som bor mer urbant, ser for seg å flytte ut når de går over i en ny livsfase, og av den grunn investerer mindre i sosiale aktiviteter (se f.eks. Rye, 2006; Wessel & Lunke, 2021). Folk som er bosatt i «utsatte» områder av Oslo (Andersen & Brattbakk, 2020, s. 131), som Tøyen og Grønland (Kadasia et al., 2020), synes også å ha svakere forankring i sitt eget nabolag enn beboere i mer velstående deler av byen (Mouratidis, 2020, se også Andersen et al., 2017). Nylig viste Mouratidis og Yiannakou (2021) at selv om mange beboere trives i de tettere delene av Oslo-området, synes «nabolagslykke» – hvordan man emosjonelt erfarer nærmiljøet – å være sterkere i de mindre tette områdene.

Det er med andre ord ikke kun klassetilhørighet og fysiske trekk ved egen bolig eller i nabolaget som påvirker om en trives dere en bor, om det lokale fellesskapet er sterkt, eller om man heller drømmer om å flytte til andre bomiljøer (se Andersen et al., 2021). Oslos høye boligpriser er allment kjent, og det er blant annet hevdet at nyere prosjekter, som Sørenga, er lite tilgjengelige (Cavicchia, 2021, s. 10). Innenfor Oslos kommunegrense kan det også bli vanskelig for mange i middelklassen å realisere drømmen om hus og hage (Løwe, 2002, s. 18; Opinion, 2020; Sandlie, 2005), også fordi mange av hagene har blitt gjenbygd (f.eks. Andersen et al., 2018). Ulike fortettingsprosjekter, i tråd med politiske føringer (Andersen & Skrede, 2017), har medført at nesten samtlige nye boliger som bygges, er leiligheter. Om man ønsker et hus med hage, er det lettere å finne i forstaden (Skrede & Andersen, 2021). I hvert fall ser det ut til at mange av middelklassens barnefamilier søker seg dit (Wessel & Lunke, 2021).

Etter en gjennomgang av den Oslo-baserte forskningen på flytteprosesser, inkludert noen henvisninger til relevante studier av områdetransformasjoner, redegjør vi for vår forskningsstrategi og empiriske datamateriale. Deretter diskuterer vi noen såkalte «push»- og «pull»-faktorer for å belyse hvorfor mange barnefamilier flytter ut av indre by. Vi konsentrerer oss i denne artikkelen om barnefamilier tilhørende middelklassen, da blant annet Hjorthol og Bjørnskau (2005, s. 359) tidligere har påpekt hvordan indre by har blitt et mer attraktivt bosted for denne kategorien. Vi har en bred tolkning av «middelklasse», og enkelte av våre informanter vil nok like gjerne kunne omtales som en slags kulturell overklasse bestående av blant annet arkitekter og kunstnere (Hansen & Toft, 2021, s. 6–7). Blant våre informanter har vi imidlertid ikke representanter for den økonomiske overklassen og ei heller det som omtales som ufaglærte arbeidere eller velferdsavhengige (Hansen & Toft, 2021, s. 7). Avslutningsvis fletter vi de ulike trådene sammen og konkluderer med at selv om mange trives i den mer klassiske urbane byen, er det mange faktorer som dytter eller trekker folk ut av den. Vi peker ikke på én hovedforklaring, men argumenterer for at flytte- og boligforskere burde se på samspillet mellom personlige, emosjonelle, biografiske, sosiale, kulturelle, økonomiske, materielle og strukturelle elementer.

Forskning på flytteprosesser og nabolagsendringer

I internasjonal forskning er det å få barn forbundet med flytting. Det er fordi småbarnsfamilier føler et behov for en større og annen type bolig etter hvert som familien blir større (Dieleman, 2001; Rossi, 1980; jf. Sampson, 2012, s. 298). Lignende funn er gjort i Norge, inkludert Oslo (Barlindhaug et al., 2018, s. 46; Bråthen et al., 2007, s. 56). I tillegg til fysiske egenskaper ved boligen og nærmiljøet er det tidligere vist at spesielt foreldre i de østlige områdene i indre by er bekymret for barnas oppvekstvilkår (Andersen, 2014; Andersen et al., 2017; Kadasia et al., 2020).

Studier har påpekt hvordan en relativt høy grad av inn- og utflytting fra bestemte nabolag har negativ innvirkning på det sosiale livet i lokalsamfunnet. Dette kan også bidra til høyere

kriminalitetsrater (Sampson, 2012, s. 154–168). For vår del er det aktuelt å rette blikket mot Oslos indre by der særlig utflyttede barnefamilier bidrar til ustabilitet: «Familier som blir værende i indre [Oslo] må forholde seg til lav bostabilitet, og dermed markante utfordringer for tillit, lokalt engasjement og sosial samhandling» (Wessel & Lunke, 2021, s. 146, med referanse til Sampson et al., 1999). Med «indre by» mener vi bydelene Frogner, Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene og St. Hanshaugen inkludert Sentrum (jf. illustrasjonen i Wessel & Lunke, 2021, s. 135). Vi har intervjuet beboere og utflyttere i flere av disse bydelene, men dataene vi har analysert i denne artikkelen, er hovedsakelig hentet fra nåværende og tidligere beboere i Gamle Oslo. Selv om det er store materielle og sosiale forskjeller internt i en bydel som Gamle Oslo, med områder som Ensjø, Grønland, Tøyen og Sørenga, ser vi også at flere av våre respondenter i disse fire områdene opplever det vi under omtaler som «urban uro» (jamfør Eriksen, 2019). Dette er områder som fortettes og transformeres gjennom omfattende leilighetsbygging, i tråd med ideene bak kompakt byutvikling (Næss, 2021, s. 20) eller fortettingsstrategier (Metz & Xue, 2020, s. 14), som igjen kan kobles til bærekraftvisjoner (Andersen & Skrede, 2017; Cavicchia, 2021; Skrede & Andersen, 2022). Vi hevder derfor at det er fornuftig også å inkludere et område som Ensjø i en diskusjon av urbanisme versus suburbanisme som bostedsvalg (jf. Gans, 1969). Vi vil presisere at Osloregionen på mange måter kan sies å utgjøre et sammenhengende hele, og at bygningstyper eller arkitektonisk uttrykk utenfor Oslo ikke alltid skiller seg fra det som er innenfor kommunegrensen. Likevel er kommunegrensen av betydning i vår sammenheng. Foreldre er f.eks. opptatt av skolekvalitet, og en eventuell utflytting fra Oslo vil ta barna til andre inntakskommuner.

I en rapport fra Statistisk sentralbyrå vises det til at «[i] de indre bydelene flytter nesten 3/4 av nullåringene ut før de når skolealder, mens utflyttingen er klart mindre i de ytre byområdene» (Stambøl, 2015, s. 4; se også Wessel & Barstad, 2016). I en artikkel i *Oslospeilet* vises det til at andelen barn som bor i indre by, de siste årene har økt fra 22 % til 27 %, men her «mer enn halveres antall barn per fødselskohort fra de er 0 år til de blir 6 år» (Strand, 2021, s. 17). At barnefamilier utgjør en «ustabil» kategori i indre by, er også tema for Wessel og Lunke (2021). De konkluderer med at førstegangsbarnfamilier i Oslo følger en klassisk tidrom-bane fra indre by til forstedene (s. 144). De finner også at majoritetsnorske foreldre har en høyere grad av bostabilitet om de bor i områder med høyere andeler store boliger (s. 144), noe som kan ses i sammenheng med Kalsås' (2020; 2021) funn om at leilighetsnormen, som gir føringer om å bygge flere store leiligheter, har ført til et større aldersmangfold i indre by, selv om «*stabiliteten* [blant barnefamiliene ikke har] blitt bedre» (Kalsås, 2021, s. 47).

Selv om det foregår en utstrakt barnefamilieutflytting fra indre by, er det flere forskere som vektlegger at området også er attraktivt for middelklassen. Dette viser også våre data. Områder som Grünerløkka og deler av Gamle Oslo har gjennomgått materielle og kulturelle strøksendringer gjennom flere år (se Andersen et al., 2021; Kadasia et al., 2020). I litteraturen skildres det hvordan positive steds kvaliteter som gå- og sykkelvennlighet, kulturtilbud og andre tjenester er attraktive for middelklassen – en klasse som dermed antas å søke tilbake til sentrale byområder, slik at man får en «reurbanisering» (Hjorthol & Bjørnskau, 2003; 2005). Selv om det er en nettoutflytting av barnefamilier, blir mange boende, og det er også flytting internt i indre by. En som hadde flyttet fra et indre by-nabolag til et annet, var Emma, en gift småbarnsmor vi intervjuet etter at familien nettopp hadde solgt sin blokkleilighet og kjøpt seg ny bolig i et mer «småhus-preget» område i samme bydel. Gjennom Emmas flyttestorie ble det klart at det ikke var den fysiske tettheten som først og fremst kjentes påtrengende eller fremmedgjørende, men den sosiale og kulturelle (se også Wirth, 1938). Hun reagerte særlig på området etniske mangfold og hvordan dette i hennes øyne ble feiret og trukket

frem på bekostning av «norsk kultur» i alle lokale arrangementer. Emmas flytteforklaring kan knyttes til en bekymring for om det var mulig å sikre en kulturell reproduksjon om de ble værende i et mangfoldig område. For Emma bidro usikkerheten til å erodere hennes stedstilhørighet og identifikasjon med stedet. Familien endte derfor med å flytte til et mer homogent område ikke langt unna.

Forskningsstrategier

Våre data og analyser inkluderer en fortolkning av en markedsføringskampanje fra eien-
domsutvikleren Block Watne. Kampanjen «Flytt ut av byen» ble hengt opp på Oslos busser,
trikker og t-baner i 2018. Den ble også distribuert i aviser og sosiale medier. I vår analyse av
kampanjen trekker vi på begreper fra sosialesemiotikken. Siden en representasjon – skrift-
lig, visuell eller gjennom andre uttrykksformer – ikke kan få med samtlige aspekter av en
begivenhet, er det interessant å undersøke hva som er fremhevet, underordnet, fjernet eller
tillagt (Skrede, 2021, s. 11). Vi har også gjennomført dybdeintervjuer med beboere og utflyt-
tere og samlet inn data fra digitale spørreundersøkelser som vi distribuerte til beboere på
og utflyttere fra Tøyen, Kampen, Grønland, Sørenga, Ensjø og Helsfyr. I denne artikkelen
konsentrerer vi oss om en fortolkning av de «kvalitative» svarene fra undersøkelsenes åpne
spørsmål. Respondentene ble blant annet rekruttert gjennom informasjonsskriv i postkas-
ser og via SMS (til utflyttere). Våre data stammer fra ulike forskningsprosjekter gjennomført
i Oslo og noen omegnskommuner. De omtalte spørreundersøkelsene ble besvart av totalt
2 353 personer. Vi har gjennomført over 100 dybdeintervjuer (mellom én og to timers varig-
het) med bosatte i eller utflyttere fra indre by. Hovedsakelig har vi intervjuet foreldre alene,
men vi har også gjennomført enkelte gruppeintervjuer, blant annet med en barselgruppe i
Tøyen-Grønland-området.

Fra studier som Galster og Turner (2017) og Wessel og Lunke (2021) vet vi en del om be-
tydningen av materielle eller økonomiske faktorer for flytting i Oslo. Mange av våre infor-
manter koblet flytting til et behov for mer plass, spesielt etter å ha fått barn. Videre var
økonomi en viktig ramme for valgmulighetene. Vi var derimot nysgjerrig på om det likevel
kan tenkes å være andre, mer «uklare» elementer som virker inn på familienes bostedsvalg.
I analysearbeidet leste vi derfor gjennom de transkriberte intervjuene i sin helhet. Når en vil
fortolke mening, må fenomener og ytringer ses i den konteksten de inngår i (jamfør Geertz,
1993). Her trekker vi også på Smalls (2004, s. 185–186) analytiske strategi, der han vektlegger
«alt» som kan sies å være betydningsfullt for å forklare handlinger. Målet er ikke å avdekke
universelle mekanismer, men å få frem hva som har «betinget» handlinger i den situasjonen
en studerer (f.eks. et nabolag) – betingelser som også kan tenkes å være relevante i andre
kontekster. Når f.eks. Pernille forklarer hvorfor familien flyttet fra indre by (for å få hus med
hage) til Ski (slekt i nærområdet), er det interessant at hun i forbifarten forklarte at et sted
som Lillestrøm var helt uaktuelt. Det er først etter at intervjuet er ferdig og lydopptaket er
avsluttet, at Pernille forteller at hun hadde lest negative saker om Lillestrøm i avisene. Dette
står ikke under noen av flyttespørsmålene i det transkriberte intervjuet, men inngår i en
fotnote med tilleggsinformasjon om selve intervjusituasjonen eller konteksten. I tråd med
Smalls (2004) anbefaling om å kartlegge om de identifiserte «betingelsene» gjelder i andre
kontekster, har vi i tidligere, i andre prosjekter, sett nærmere på avisartiklers påvirkning på
foreldres skolevalg (se Andersen, 2014). I den kommende gjengivelsen av informantutsagn
er alle informanter anonymisert og gitt pseudonymer.

«Push»- og «pull»-faktorer i indre by

Over viste vi kort til begrepet reurbanisering. I en studie avviser Hjorthol og Bjørnskau at økende byspredning er en trend, og fremstiller det heller slik at bykjernen er blitt den sterkeste magneten, særlig for middelklassen (Hjorthol & Bjørnskau, 2005, s. 353, 368). Mens småbarnsfamilier tidligere flyttet til forstedene, blant annet for å gi barna bedre oppvekstmuligheter, har drabantbyens fordeler nå blitt svekket i konkurranse med mer sentrale områders positive kvaliteter (Hjorthol & Bjørnskau, 2005, s. 359). Som også flere andre studier har vist, er det mange som finner Oslos mer urbane eller kompakte områder attraktive (Skrede & Andersen, 2022; Mouratidis, 2018). Da vi intervjuet tre mødre i en barselgruppe, var det flere faktorer de trakk frem som tiltrekkende ved det urbane nærområdet. Noen av disse kan med Ærø (2006) og Hjorthol og Bjørnskau (2005) sies å være forenlig med en urban middelklasselivsstil der normer, verdier, estetiske preferanser og «konsum av symboler» (Ærø, 2006, s. 110) vektlegges. Mødrene forklarte at de fant et mangfold av folk i «deres» sentrumsområde; man kunne gå i de klærne man ønsket, og det var kort vei til det de vurderte som attraktive butikker og serveringssteder (som ikke var «kjeder»). Samtidig var ikke slike livsstilsfaktorer nødvendigvis noe som determinerte tilhørighet. Betydningen av sosiale nettverk, livsfase, livssyklusendringer, kulturell reproduksjon og «uro» eller «usikkerhet» kom også frem i løpet av samtalen. Linda, en av mødrene, hadde allerede flyttet til en forstad, blant annet fordi en bygård uten heis gjorde det vanskelig å komme hjem med barnevogn. Nærskolen i byen ble heller ikke vurdert som aktuell. Dessuten var naboenes livsstil, med et høyt forbruk av alkohol og sigaretter, en kilde til mistrivsel. Valg av forstadsområde ble også gjort fordi ektemannen hadde slekt der. De to andre mødrene, som fortsatt bodde i indre by, så også for seg å flytte. Hovedgrunnen var et ønske om mer plass, og de drømte om hus, hage og garasje. For å realisere drømmen måtte de ut av indre by og trolig krysse kommunegrensen. Det var imidlertid ikke bare familieforøkelse som gjorde at de følte behov for en større bolig. Det handlet også om trygghet – et element som av Mouratidis og Yiannakou (2021) kobles både til nabolagstilfredshet og nabolagslykke. Mens de før brukte byens tilbud på kvelds- og nattestid uten store bekymringer, var denne erfaringen nå endret, som eksemplifisert av Ella:

Ja, nå som man har blitt mor, er det annerledes. Jeg har aldri vært bekymret for å gå fra Grünerløkka og hjem på kveldstid, eller i totida på natta, men i vinter, da jeg skulle gå med sønnen i barnevogna i ellevetiden på kvelden, tok jeg for første gang opp telefonen og ringte til mamma. Jeg snakket med henne hele veien hjem, for jeg tenkte at – guri – hva gjør jeg hvis noe skjer? Jeg kan ikke bare legge på spring med en barnevogn. Jeg har ikke opplevd noe selv, altså, men jeg pleier heller aldri å gå der det er skummelt (intervju juni, 2017).

For Ella spilte utenbys slekt inn på hva som kanskje ville trekke henne og familien ut av Oslo. Ella forklarte at hennes søster også hadde flyttet ut av Oslo, slik at de hadde færre bekjente som kunne sitte barnevakt. Befolkningsmessig ustabilitet i indre byområder ser ut til å innvirke på betingelsene for de som (midlertidig) blir værende i indre Oslo (jamfør Wessel & Lunke, 2021). Vi ser altså at det også eksisterer en annen virkelighet enn reurbanisering som påvirker individuelle flytte- og nabolagshistorier. Dette mønsteret bekreftes også om vi ser hen til flyttestatistikken (Barlindhaug et al., 2018; Stambøl, 2015; Strand, 2021; Wessel & Lunke, 2021). Dette er en virkelighet som uroer lokale politikere i Oslo kommune. Blant annet sa byråd for byutvikling at «vi ønsker at flere barnefamilier skal bli boende i indre by. Både fordi det er bra med variasjon, det gjør byen bedre [og fordi] en by som er god for barn, [...] også [er] en by som er god for resten av oss» (NRK, 2019). For å nå et slikt mål forklarte

byråden at de stilte krav om at det skulle bygges flere store leiligheter i indre by, og at man måtte ha trygge og gode uterom og skoleveier (NRK, 2019).

Det kan likevel synes som om barnefamilienes preferanser ikke alltid er forenlige med hverken kommunens ønsker eller boligtilbudene i indre by. Det ser heller ikke ut som at eksisterende kommunale tiltak har vært tilstrekkelige. Gjennomførte tiltak ble nylig oppsummert i kommunens eget *Oslospeilet* (2021, s. 18): «Opprusting av lekeplasser, trafikkreduserende tiltak, sikring av skoleveier og regulering av andelen små og store leiligheter i boligprosjekter.» Gjennom våre feltarbeid, intervjuer og spørreundersøkelser ser vi likevel at såkalte «møteplasser» som lekeplasser også kan være kilde til en viss uro blant foreldre, da bruken av dem ikke kan dikteres gjennom planlegging. Hjemløse kan «okkupere» dem, rusmisbrukere etterlate brukerutstyr, og ungdommer kan «henge» der etter at barn har lagt seg. Dette er faktorer som kan bidra til at foreldre oppfatter nabolaget som støyete og/eller utrygt.

Maren, en middelklassekvinne og småbarnsmor som bodde i en høyblokk i indre by, forklarte i et intervju at familien trivdes godt i området. Boligen på 72 kvadratmeter vurderte hun som stor nok til tre, men Maren var mer usikker på om den var passende hvis de fikk et barn til. Både hun og mannen hadde gåavstand til jobben, sykkelavstand til barnehagen og brukte mange av nabolagets urbane tilbud, som parker og kafeer. Likevel var hun usikker på om de ville bli boende her. I tillegg til selve boligen var usikkerheten knyttet til kvaliteten på den lokale skolen, biltrafikken i nabolaget og noen lokale ungdomsgjenger ved lekeplassene. Da vi spurte om hva hun så for seg om fem år når datteren skulle begynne på skolen, sa hun:

Det kommer an på ting. Jeg tror at vi har lyst på et barn til, men vi har vurdert også bare ett barn, og da kan vi faktisk fint bo her. Med to barn tipper jeg det er mest sannsynlig at vi flytter, men det er ikke sikkert at vi gjør det før om fem–seks år. Flere av mine venninner har flyttet [til en Akershus-forstad]. [...] Sosialt sett taler det jo for at vi flytter dit også, for jeg tipper at byen vil bli gradvis ribba for de vi kjenner. Men jeg er litt sta, så jeg kan være tilbøyelig til å ikke bukke under, men vi får bare se hva som føles mest riktig etter hvert (intervju januar, 2019).

Selv om Maren og flere av våre informanter i indre by kanskje kunne passe inn i reurbaniseringsnarrativet, kom det likevel ofte frem en viss tvil knyttet til fremtiden – en usikkerhet vi har funnet blant flere barnefamilier i Oslo-nabolag preget av «mangfold» og endring, inkludert fysiske endringer gjennom fortetting (f.eks. Andersen, 2014; Skrede & Andersen, 2022). Karen var en av de som svarte på vår spørreundersøkelse til beboerne på Ensjø. Hun bodde med mann og førskolebarn i en ny leilighet på 65 kvadratmeter. De hadde venner i nabolaget og dermed også en sosioaffektiv, i tillegg til materiell, forankring: Ved å kjøpe leilighet hadde familien investert økonomisk på Ensjø. Ved å treffe naboer ukentlig, personer Karen omtalte som venner, investerte hun også sosialt og emosjonelt i nabolaget (Andersen et al., 2017, s. 203). Derfor svarte Karen «ja» på spørsmålet om familien ønsket å bli boende. På oppfølgingsspørsmålet om hvor lenge de ønsket å bo her, svarte hun likevel «mellom 1 og 3 år». Karen sa ikke direkte hvorfor hun og mannen hadde en så kort tidshorisont, men ved å se på andre deler av de åpne svaralternativene kommer vi på sporet av en viss fremtidsuro og nåtidig mistriksel. Karen mente at «østkantskolene er mindre trygge», hun var misfornøyd med Ensjø som oppvekststed og beskrev nabolaget som «forurenset, en del støy og parkene er ikke særlig godt vedlikeholdt». Samtidig skrev hun at kollektivtilbudet var godt, samt at det var tilstrekkelig med spisesteder i nærheten.

I en rapport konkluderer Barlindhaug og medforfatterne med at boforholdene var det viktigste flyttemotivet i alle kategorier flyttere, men det å få barn var også viktig for en stor

del (Barlindhaug et al., 2018, s. 60). I en annen studie antyder Andersson med flere at skole nok både er en viktig «push»- og «pull»-faktor i flyttebeslutninger i en by som Oslo (Andersson et al., 2017, s. 499), noe flere dybdestudier av Oslos multietniske nabolag også fremhever (Andersen, 2014; Bragen, 2013; Kadasia et al., 2020; Kvamme, 2013; Vassenden, 2007). Gitt denne forskningen er det påfallende at Barlindhaug med flere ikke foretar en detaljert diskusjon av betydningen av skolekretser eller skolesegregasjon (se Rogne et al., 2021; Wessel & Nordvik, 2019). Forfatterne påpeker dog at «stabilt klassemiljø» blir vurdert som viktig av et flertall, mens den etniske elevsammensetningen blir vurdert som viktig for rundt 50 % av respondentene (Barlindhaug et al., 2018, s. 78–79, jf. tabellene 10.6, 10.12). Videre finner de at «et trygt bomiljø for barn» var meget viktig for mange av utflytterne. «Lekemuligheter for barn» og «trygg skolevei» ble også rangert høyt (Barlindhaug et al., 2018, s. 74–75).

Flere småbarnsfamilier ønsker altså en annen boligform enn leiligheter i blokker og bygårder. I Oslo er uansett den dominerende boligtypen blokkleiligheter. Ifølge Statistikkbanken til Oslo kommune var det i 2017 totalt 332 292 boliger i Oslo (Oslo kommune, 2018). Det er særlig i indre by at leiligheter utgjør den klart største andelen boliger. Blant annet var det i Bydel Gamle Oslo hele 27 111 boliger i blokker og leiegårder av en total boligmasse på 29 211 enheter. Det samme mønsteret ser man i bydeler som Grünerløkka, St. Hanshaugen, Frogner og Sagene. Når byen vokser, er det stort sett gjennom oppføringen av flere leiligheter i blokker og leiegårder (se også Cavicchia, 2021; Kalsås, 2020). Dette kan ses i lys av Oslo kommunes vektlegging av en kompakt byutvikling, som igjen kan kobles til et mål om bærekraftig utvikling (Andersen & Skrede, 2017; Cavicchia, 2021). På denne bakgrunnen kan man spørre seg om boligtilbudet treffer barnefamiliene. Våre egne studier, samt studien til Wessel og Lunke (2021) og rapporten til Barlindhaug med flere (2018), gir i hvert fall grunn til å så tvil om det. Sistnevnte fant at de som flyttet fra indre by til drabantbyene, her Akershus, flyttet til en bolig som i snitt var 77 kvadratmeter større (fra indre by til Akershus øst) eller 91 kvadratmeter større (fra indre by til Akershus vest). Og det var primært «for liten bolig» utflytterne trakk frem om boligen når de ble spurt om flyttemotiv. Majoriteten flyttet dessuten fra leilighet uten privat uteareal til hus med privat uteareal, noe de også vektla som et viktig flyttemotiv (Barlindhaug et al., 2018, s. 56–57, 81, 85–86). I vår spørreundersøkelse fra Tøyen og Kampen spurte vi blant annet om hva folk eventuelt *ikke* likte ved området. Mens noen la vekt på sosiale forhold, var det andre som vektla fysiske forhold, særlig trafikk, støv og støy – noe også Barlindhaug med flere fant (2018, s. 81). Noen av våre respondenter knytter disse problemene til den pågående utbyggingen på Ensjø, ikke langt fra der de selv bodde på datainnsamlingsstidspunktet.

Blant de som relativt nylig har flyttet inn i nye boligprosjekter, er det i vår Ensjø-undersøkelse svar som både peker på bostedstilfredshet og misnøye, slik vi allerede har antydnet gjennom en diskusjon av Karens svar over. En annen middelklassekvinne i en romslig bolig sa at hun satt mest pris på hvor sentralt det er med kort avstand til sentrum. Det hun var minst fornøyd med, var mangel på parkeringsplasser og at det var for mye trafikk og støy. Siden det også var for få grøntområder, vurderte hun og familien å flytte ut. Ola, en middelklasserespondent, bodde også i en ny, romslig leilighet. Han og kona hadde fått et barn etter at de flyttet inn. Familien var fornøyd med romløsningen, men ikke uterommene og tilbudene til barn og unge. Gitt antall blokker/boliger var det satset for lite på den sosiale og grønne infrastrukturen. Ola oppfattet ikke nabolaget som et sosialt fellesskap, da det var for mye inn- og utflytting. Hans sosiale relasjoner utenfor kjernefamilien strakk seg derfor, i romlig forstand, utenfor Ensjø-området. I spørreskjemaet oppga Ola at familien ville flytte ut av Oslo til et eneboligområde innen tre år, til et sted nærmere hans egne foreldre.

«Flytt ut av byen» – en reklamekampanje fra Block Watne

Vi vil nå foreta et stilistisk skifte i vår empiriske beskrivelse av flyttemotiver. Fra å ha gjen-gitt noen hovedfunn fra et utvalg dybdeintervjuer og surveysvar vil vi nå kort gjennomgå en reklamekampanje Block Watne lanserte i 2018. Kampanjen «Flytt ut av byen» var laget for å lokke osloborgere ut av byen og til forstedene. Et hovedmål er å illustrere hvordan Oslos «svakheter» – tett, dyr og trang – samt folks oppfatninger av byens demografiske sammen-setning kan brukes strategisk for å få folk til å flytte ut av hovedstaden. Ved å studere noen av bildene fra kampanjen vil vi vise at det er en litt karikert fremstilling av by og land som konstrueres, der bostedstilfredsheten er å finne utenfor det urbane miljøet. Selv om frem-stillingen kan oppfattes som dikotom, hadde kampanjen neppe fungert om den ikke hadde hatt klangbunn i folks erfaringer med å bo i indre Oslo.

Illustrasjon 1

Illustrasjon 2

Illustrasjon 3

Foto: Block Watne. Brukt med tillatelse fra Block Watne

På det første bildet (illustrasjon 1) ser vi to unge jenter med vannpistoler. Jentene er plassert i forgrunnen og engasjerer seg i løs og ledig lek etter å ha flyttet ut av byen. Det skaper en fornemmelse av at vi også kan få like mye glede i hverdagen som disse jentene – så lenge vi flytter til «antiurbane» omgivelser (jf. Mouratidis & Yiannakou, 2021). Bakgrunnen er dekontekstualisert; vi ser noen furutrær som konnoterer noe landlig og norsk, men settingen kan i prinsippet være hvor som helst i Norge. Dekontekstualiserte bakgrunner er vanlige i markedsføring fordi de tillater publikum å lese inn sin egen kontekst i bildene (Machin, 2004). Videre ser vi to eksempler på moderne arkitektur til venstre og til høyre i bildet. Dette kan gi assosiasjoner til en distingvert livsstil som ikke har gått tapt, til tross for at en har flyttet ut fra bykjernen. Det er ingen forekomster av visuell støy å se, f.eks. nedslitt bordkledning, flassende maling, graffiti eller vanskjøttede grøntområder, noe vi ofte kan se i mer urbane strøk (Skrede & Andersen, 2020; 2021). Dette er et rent og trygt nabolag å vokse opp i.

På et annet bilde (illustrasjon 2) ser vi en mann som driver med hageaktiviteter til venstre, og stiller en potteplante til høyre. Byfolket, kampanjens målgruppe, ser at mannen til venstre smiler mot oss med en liten hagespade i hånden. Nederst i bildet kan vi lese: «Dette kunne vært din mann.» Det er fort gjort å bli fortapt i den landlige drømmen, men om vi leser videre mot høyre, slår realiteten brutalt inn: Teksten lyder: «Men det er det ikke.» Hva vi ser til høyre, er ikke et ubekymret liv utenfor byen, det er vår urbane og beklemte hverdag. Dette er et semiotisk grep som spiller på folks misnøye med det urbane, i dette tilfellet trang-boddhet som umuliggjør hagearbeid i indre by. Mannen har så liten balkong at han må lene ryggen mot veggen for å stille potteplanten.

I vårt siste bilde (illustrasjon 3) ser vi en hund som er ute og løper fritt på en eng. Den har en ball i munnen, som indikerer at den og eieren er engasjert i lek. Den løper i fullt firsprang over gresset, og det er bare én labb som så vidt har kontakt med bakken. Scenen kan påkalle en metaforisk assosiasjon til frihet. Nederst i til venstre kan vi også lese: «Dette kunne vært din hund.» Om vi imidlertid ser til høyre i bildet, er situasjonen annerledes. Her sitter hunden på en trapp utenfor en bygård og stirrer tomt i luften. Den er fastbundet, altså det motsatte av den friheten hunden kan oppnå i mer rurale omgivelser. Uten at vi kjenner det faktiske inngangspartiet, er det umulig å si hvor dette er – bortsett fra at det er en «typisk» urban setting. Det er en generisk fremstilling som konnoterer urbanitet – en fornemmelse som styrkes ved at muren er påført tagging – noe som underforstått ikke finnes i forstaden. Fremstillingen er ledsaget av teksten: «Men er det ikke.»

Selv om vi intervjuet Linn og hennes familie flere år før kampanjen ble lansert, konstruerer Linn en lignende motsetning mellom det «problematisk» og det «passende» bo- eller oppvekststedet. Linns familie hadde flyttet fra Oslo til forstaden og forklarte hvordan det var å besøke indre øst: «Da jeg kom ut fra parkeringshuset, la jeg merke til det med én gang; den sterke lukten av krydder. Men her hjemme, så lukter det ingenting. Vel, du kan lukte bladene når du går inn i skogen her; det lukter som en søvning forstad» (intervju, mai 2013). Linn vektla at forstaden også hadde et fravær av støy: «For meg er dette en drøm – du blir ikke tvunget til å høre naboens musikk eller lukte hva de spiser til middag.» Familien forklarte at de flyttet ut av byen fordi de ikke ville at barna skulle vokse opp i et mangfoldig område i indre by, særlig med tanke på skolegang, og valgte denne forstaden blant annet fordi kommunen hadde blitt kåret til en av landets beste oppvekststeder. Dessuten hadde de familie i nærheten.

Avsluttende diskusjon

Flere byforskere har påpekt hvordan myndighetenes mål om bærekraftig byutvikling ofte blir utfordret, forsinket eller motvirket. Politikernes og planleggenes visjoner og strategier møter motstand fra medierepresentasjoner, innbyggernes praksiser og emosjoner, næringslivs- og utbyggerinteresser, historiske føringer, ulike kunnskapssystemer – samt andre politiske mål og interesser (f.eks. Andersen, et al., 2021; Andersen & Røe, 2017a; 2017b; Andersen & Skrede, 2017; Cavicchia, 2021; Mete, 2021; Næss, 2019; Skrede & Andersen, 2022). I denne artikkelen har vi blant annet belyst hvordan Block Watnes markedsføringskampanje «Flytt ut av byen» illustrerer at det eksisterer et narrativ om et godt og et mindre godt oppvekstmiljø. En rekke tidligere urbane barnefamilier verdsetter mindre tette småhusområder, noe både kvalitativt- og kvantitativt-orienterte studier av utflyttere også har vist (Andersen, 2014; Barlindhaug et al., 2018). Det er dermed nærliggende å anta at annonseene traff et urbant markedssegment som var åpent for «drømmen» som ble tilbudt utenbys. Samtidig fortalte mange av våre informanter i indre by (f.eks. i bydelene Grünerløkka, St. Hanshaugen og Gamle Oslo) at de var i en livsfase (unge voksne uten barn) som innebar utstrakt bruk av barer, kafeer med mer. Likevel så flere i denne livsfasen for seg at om de fikk både partner og barn, ville dette fremtvinge et behov for større plass. Det vil i neste omgang innebære å flytte ut av byen til det de omtalte som «tryggere» oppvekststeder. Samtidig var det å bo i indre by for mange både moro og bra, noe som bygger opp under oppfatningen om byen som et attraktivt bosted. Uansett vil vi hevde at selv om foreliggende forskning og denne artikkelen viser hvordan materielle og sosiale realiteter innvirker på flyttevalg, så peker vår studie også mot hvordan et narrativ eller en diskurs (her fortellingen om forstaden som kvalitativt sett bedre enn byen) er en annen «virkelighet» som kan tenkes å påvirke

nybakte foreldres valg. F.eks. kan byens mange tilbud tilsi at en med fordel kan forbli urban, mens iøynefallende reklamekampanjer nærmest «gir beskjed» om at det «riktige» nå er å bli suburban. Her mener vi det er behov for videre studier, kanskje influert av Ericksons (2004) analyse av hvordan diskurser i offentligheten (f.eks. formidlet i avisene) tas opp i hverdags-samtaler rundt kjøkkenbordene (også Gullestad, 2001).

Som nevnt domineres indre Oslo av leiligheter, mange av mindre størrelse, selv om leilighetsnormen ser ut til å ha medført at det er bygget flere større boliger (Kalsås, 2020). Til tross for en rekke miljøtiltak er det fortsatt mye biltrafikk i sentrumsgatene. Grøntområdene er også under press (Andersen, et al., 2018; Nordbakke, 2018). En satsing på møteplasser (Andersen & Brattbakk, 2020), som nye eller opprustede bibliotek (Fagerlid et al., 2021), ønskes velkommen av mange, men vi har også observert og blitt fortalt om konflikter på nettopp disse arenaene: friksjoner som kan gjøre noe med nabolagstilfredsheten. I tillegg er Oslos stadig mer mangfoldige befolkningssammensetning en faktor som ser ut til å gjøre foresatte usikre på om skolene vil gi deres barn en skolegang i tråd med hva foreldrene ønsker (Andersen, 2014; Kadasia et al., 2020). Våre informanter har fortalt at de oppfatter sosiale nettverk (Barnes, 1954) som positive ressurser som bidrar til lokal forankring. Likevel er ikke nødvendigvis nettverk nok til å holde en bofast, noe Karens surveysvar illustrerer. Blant annet var skolesituasjonen noe som bidro til å svekke troen på Ensjø som blivende oppvekststed. Med Eriksen (2019), Harrell-Levy og Harrell (2019) og Small (2004) er usikkerheten om skole og nabolag med på å utfordre flere foreldres tro på at indre by tilbyr de rette betingelsene for kulturell reproduksjon. Kanskje er vi her på sporet av en mulig forklaring på hvorfor det særlig er «nabolagslykke» som synes å være vanskelig å finne i den tette byen (Mouratidis & Yiannakou, 2021). Uten å kunne fastslå i hvilken grad faktorer som krydderlukt og kulturarrangementer påvirket flyttebeslutningene til noen av våre informanter, stiller vi oss tvilende til at politiske tiltak kan forebygge lignende reaksjoner fra andre byboere. Basert på nyere studier som Mouratidis og Yiannakou (2021) og Skrede og Andersen (2022) vil vi også bemerke at beboerens emosjonelle reaksjoner, eller personers følelser, er noe som i større grad burde trekkes inn i debatter om flytting, fortetting og byutvikling. For å parafrasere Cavicchia (2021, s. 11) planlegger kommunen effektivt for fortetting, men synes ikke å ha tilsvarende effektive planer for drømmen om bostedslykke (Skrede & Andersen, 2021). Det er blant annet mot denne bakgrunnen at vi bør forstå at mange tidligere byboere flytter fra indre by til forstedene eller nabokommunene (Kalsås, 2020; 2021; Strand, 2021; Wessel & Lunke, 2021). Det er trolig ikke nok med kommunale ønsker og tiltakspakker for at en større andel av barnefamiliene skal bli boende i byen. Kanskje må vi bare slå oss til ro med at ulike befolkningsgrupper i ulike livsfaser bor på forskjellige steder, samt at ikke alle vil bo i den sosialt og fysisk tette, mangfoldige byen?

Referanser

- Andersen, B. (2008). Eksklusive fellesskap: Et kritisk blikk på nyurbanismen i lys av Kentlands, USA. *FORMakademisk*, 1(1), 5869. <https://doi.org/10.7577/formakademisk.121>
- Andersen, B. (2014). *Westbound and Eastbound. Managing Sameness and the Making of Separations in Oslo* (doktoravhandling). Universitetet i Oslo.
- Andersen, B., Ander, H. E. & Skrede, J. (2021). The directors of urban transformation: The case of Oslo. *Local Economy*, 35(7), 695–713. <https://doi.org/10.1177/0269094220988714>.
- Andersen, B. & Brattbakk, I. (2020). Områdesatsinger i Norge. Et skjørt kunnskapsgrunnlag for strategier og tiltak. *Tidsskrift for boligforskning*, 3(2), 130–147. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2020-02-03>.

- Andersen, B., Brattbakk, I. & Dalseide, A. M. (2017). Vinderenliv og Tøyenliv. Ro og uro i en segregert by. I J. Ljunggren (red.), *Oslo – ulikhetenes by* (s. 189–208). Cappelen Damm Akademisk.
- Andersen, B. & Røe, P. G. (2017a). Arkitekturpolitikk for sosialt bærekraftig byutvikling. I J. Askim, K. Kolltveit & P. G. Røe (red.), *En smartere stat. Veier til bedre politikk og styring* (s. 89–104). Universitetsforlaget.
- Andersen, B. & Røe, P. G. (2017b). The social context and politics of large scale urban architecture: Investigating the design of Barcode, Oslo. *European Urban and Regional Studies*, 24(3), 304–317. <https://doi.org/10.1177/0969776416643751>.
- Andersen, B. & Skrede, J. (2017). Planning for a sustainable Oslo: the challenge of turning urban theory into practice. *Local Environment*, 22(5), 581–594. <https://doi.org/10.1080/13549839.2016.1236783>.
- Andersen, B., Skrede, J., Bjørngaas, H. H. & Mæhle, Y. M. (2018). Fortetting som verktøy og mål i Oslo. *Plan*, 50(4), 16–23. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2018-04-04>
- Andersson, R., Brattbakk, I. & Vaattovaara, M. (2017). Natives' opinions on ethnic residential segregation and neighbourhood diversity in Helsinki, Oslo and Stockholm. *Housing Studies*, 32(4), 491–516. <https://doi.org/10.1080/02673037.2016.1219332>.
- Andreotti, A. & Le Galès, P. (2008). Middle Class Neighborhood Attachment in Paris and Milan: Partial Exit and Profound Rootedness. I T. Blokland & M. Savage (red.), *Networked Urbanism: Social Capital in the City* (s. 127–146). Ashgate.
- Andreotti, A., Le Galès, P. & Moreno-Fuentes, F. J. (2015). *Globalised Minds, Roots in the City. Urban Upper-middle Classes in Europe*. Wiley Blackwell.
- Barlindhaug, R., Langset, B., Nygaard, M. O. & Ruud, M. E. (2018). *Bo- og flyttemotiver blant barnefamilier i Oslo* (NIBR-rapport) NIBR. <https://fagarkivet.oslomet.no/en/item/asset/dspace:13213/2018-14.pdf>
- Barnes, J. A. (1954). Class and Committees in a Norwegian Island Parish. *Human Relations*, 7, 39–58. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/001872675400700102>.
- Bernelius, V. & Vilkkama, K. (2019). Pupils on the move: School catchment area segregation and residential mobility of urban families. *Urban Studies*, 56(15), 3095–3116. <https://doi.org/10.1177/0042098019848999>
- Bragen, M. S. (2013). *Barnefamiliers flytting fra Groruddalen: hva betyr skole?* Høgskolen i Oslo og Akershus. <https://oda.hioa.no/en/barnefamiliers-flytting-fra-groruddalen-hva-betyr-skole>
- Bråthen, M., Djuve, A. B., Dølvik, T., Hagen, K., Hernes, G. & Nielsen, R. A. (2007). *Levekår på vandring: Velstand og marginalisering i Oslo* (Fafo-rapport). Fafo.
- Burke, M. A. (2012). *Racial Ambivalence in Diverse Communities. Whiteness and the Power of Color-Blind Ideologies*. Lexington Books.
- Cavicchia, R. (2021). Are Green, dense cities more inclusive? Densification and housing accessibility in Oslo. *Local Environment*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/13549839.2021.1973394>
- Coulter, R., Ham, M. v., & Findlay, A. M. (2016). Re-thinking residential mobility: Linking lives through time and space. *Progress in Human Geography*, 40(3), 352–374. <https://doi.org/10.1177/0309132515575417>.
- Dieleman, F. M. (2001). Modelling residential mobility; a review of recent trends in research. *Journal of Housing and the Built Environment*, 16(3), 249–265. <https://doi.org/10.1023/A:1012515709292>.
- Emami, A., & Sadeghlou, S. (2020). Residential Satisfaction: A Narrative Literature Review Towards Identification of Core Determinants and Indicators. *Housing, Theory and Society*, 1–29. <https://doi.org/10.1080/14036096.2020.1844795>.
- Erickson, F. (2004). *Talk and Social Theory: Ecologies of Speaking and Listening in Everyday Life*. Cambridge.

- Eriksen, T. H. (2019). Security and insecurity in fragile urban fabrics. A suburb in Norway. I S. M. Low (red.), *The Routledge Handbook of Anthropology and the City* (s. 167–181). Routledge.
- Fagerlid, C., Andersen, B., & Dalseide, A. M. (2021). Engaging with mixed-use design. The case of the urban library in Oslo. I M. Stender, C. Bech-Danielsen & A. L. Hagen (red.), *Architectural Anthropology: Exploring Lived Space* (s. 122–134). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003094142-7-11/engaging-mixed-use-design-cicilie-fagerlid-bengt-andersen-astri-margareta-dalseide>
- Galster, G. (1987). Identifying the Correlates of Dwelling Satisfaction: An Empirical Critique. *Environment and Behavior*, 19(5), 539–568. doi:10.1177/0013916587195001.
- Galster, G. & Turner, L. M. (2017). Status discrepancy as a driver of residential mobility: Evidence from Oslo. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 49(9), 2155–2175. <https://doi.org/10.1177/0308518x17717067>.
- Gans, H. J. (1969). Urbanism and Suburbanism as Ways of Life. I R. E. Pahl (red.), *Readings in urban sociology* (s. 170–195). Pergamon Press.
- Geertz, C. (1993). *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. Fontana.
- Gullestad, M. (2001). *Kitchen-table Society: A case study of the family life and friendships of young working-class mothers in urban Norway*. Universitetsforlaget.
- Hansen, M. N. & Toft, M. (2021). Wealth Accumulation and Opportunity Hoarding: Class-Origin Wealth Gaps over a Quarter of a Century in a Scandinavian Country. *American Sociological Review*, 86(4), 00031224211020012. <https://doi.org/10.1177/00031224211020012>
- Harrell-Levy, M. K. & Harrell, R. (2019). Racial Diversity or Cultural Safety? Utilizing Social Identity to Understand the Choice of Racially Segregated Neighborhoods among Middle Class African-Americans. *Identity*, 19(2), 109–127. <https://doi.org/10.1080/15283488.2019.1604346>
- Hjorthol, R. J. & Bjørnskau, T. (2003). Gentrifisering på norsk – urban livsstil eller praktisk organisering av hverdagslivet? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, (2), 169–201.
- Hjorthol, R. J. & Bjørnskau, T. (2005). Gentrification in Norway: Capital, Culture or Convenience? *European Urban and Regional Studies*, 12(4), 353–371. <https://doi.org/10.1177/0969776405058953>.
- Johansen, R. V. (2018). Oslo kommune spør 13.500 barnefamilier: Hvorfor flyttet dere ut? Og til dere som er her: Hva skal til for at dere blir? *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/osloby/i/MgkrBB/Oslo-kommune-spor-13500-barnefamilier-Hvorfor-flyttet-dere-ut-Og-til-dere-som-er-her-Hva-skal-til-for-at-dere-blir>
- Kadasia, V. N. I., Andersen, B. & Dalseide, A. M. (2020). Trivsel og usikkerhet på Tøyen: En studie av foreldrebilder av et løftet byområde. *Tidsskrift for boligforskning*, 3(2), 164–179. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2020-02-05>.
- Kalsås, S. T. (2020). *Does densification increase diversity? A quantitative study of the relationship between new built housing and population diversity in inner Oslo*. Universitetet i Oslo. <https://www.duo.uio.no/handle/10852/80045>.
- Kalsås, S. T. (2021). Tetthet og mangfold – Forholdet mellom nybygde boliger og sosialt mangfold i indre Oslo. *OsloSpeilet*, 31(1). https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13409527-1624017590/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Statistikk/OsloSpeilet_1_21_web.pdf
- Kohn, M. (2008). *Trust: Self-Interest and the Common Good*. Oxford University Press.
- Kvamme, A. J. (2013). *Barnefamiliers bostedsvalg i bydel Grorud: norsk likhetstankegang sompremiss i flerkulturelle skoler og barnehager*. Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Løwe, T. (2002). *Boligpreferanser og livsfase* (notat). SSB. https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200259/notat_200259.pdf
- Machin, D. (2004). Building the World's Visual Language: The Increasing Global Importance of Image Banks in Corporate Media. *Visual Communication*, 3(3), 316–336.

- Mete, S. (2021). Towards degrowth housing development? Lessons from a scenario-based gaming session in the Oslo region. *Local Environment*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/13549839.2021.1964456>.
- Mete, S. & Xue, J. (2020). Integrating environmental sustainability and social justice in housing development: two contrasting scenarios. *Progress in Planning*, 151, 100504. <https://doi.org/10.1016/j.progress.2020.100504>.
- Mouratidis, K. (2018). Is compact city livable? The impact of compact versus sprawled neighbourhoods on neighbourhood satisfaction. *Urban Studies*, 55(11), 2408–2430. <https://doi.org/10.1177/0042098017729109>.
- Mouratidis, K. (2019). Compact city, urban sprawl, and subjective well-being. *Cities*, 92, 261–272. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.04.013>.
- Mouratidis, K. (2020). Neighborhood characteristics, neighborhood satisfaction, and well-being: The links with neighborhood deprivation. *Land Use Policy*, 99, 104886. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104886>.
- Mouratidis, K. & Poortinga, W. (2020). Built environment, urban vitality and social cohesion: Do vibrant neighborhoods foster strong communities? *Landscape and Urban Planning*, 204, 1–9. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204620301225?via%3Dihub>
- Mouratidis, K. & Yiannakou, A. (2021). What makes cities livable? Determinants of neighborhood satisfaction and neighborhood happiness in different contexts. *Land Use Policy*, 112, 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105855>.
- Nordbakke, S. T. D. (2018). Barn og unge i den kompakte byen. *Plan*, 50(2), 20–27. http://www.idunn.no/plan/2018/02/barn_og_unge_i_den_kompakte_byen
- NRK. (2019, 15. februar). Østlandssendingen. NRK. Lastet ned 15. februar fra <https://radio.nrk.no/serie/distriktsprogram-oestlandssendingen/DKOA01003319/15-02-2019?fbclid=IwAR0E5QML5nHABplfRjFBoSFDt9bZmCk-QuhjhHHyvfzZzwj6vFTxtuAWBHs#t=57m55.88s>
- Næss, P. (2019, 13. februar). *En ubehagelig sannhet om byutvikling*. Harvest Publishing. Lastet ned 16. februar fra <https://www.harvestmagazine.no/pan/en-ubehagelig-sannhet-om-byutvikling>
- Næss, P. (2021). Compact urban development in Norway: Spatial changes, underlying policies and travel impacts. In *Advances in Transport Policy and Planning*. Academic Press. <https://doi.org/10.1016/bs.atpp.2021.02.003>.
- Opinion. (2020). *Barnefamiliers bolig- og bostedspreferanser. Befolkningsstudie for Fredrikstad kommune*. Opinion. Lastet ned 21. juli fra https://www.fredrikstad.kommune.no/globalassets/dokumenter/kmb/barekraftig-samfunn/20200204_fredrikstad_barnefamiliers-preferanser_rapport.pdf
- Oslo kommune. (2018). *Statistikkbanken, Boliger og byggevirkosomhet, Boligmengden*. Oslo kommune. Lastet ned 28. november fra <http://statistikkbanken.oslo.kommune.no/>
- Robbins, E. (2005). Et nabolag uten naboskap: Virkningene av fornyelsen på Grünerløkka. I J. Aspen (red.), *By og byliv i endring: studier av byrom og handlingsrom i Oslo*. Scandinavian Academic Press.
- Rogne, A. E., Borgen, S. T. & Nordrum, E. (2021, 1 mai). *School segregation and native flight. Quasi-experimental evidence from Norway*. SocArXiv. <https://osf.io/preprints/socarxiv/xykdg/>
- Rossi, P. H. (1980). *Why Families Move* (2. utgave). Sage Publications.
- Rye, J. F. (2006). Heading for the cities? Gender and lifestyle patterns in rural youths' residential preferences. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography*, 60(3), 199–208. <https://doi.org/10.1080/00291950600889988>.
- Salvesen, K. (2021, 13. juli). Familien fulgte drømmen og flyttet ut av byen: – Nå kan vi ha to timer ferie hver dag. *Aftenposten*. Lastet ned 20. juli fra <https://www.aftenposten.no/foreldre/i/mBGypO/familien-fulgte-droemmen-og-flyttet-ut-av-byen-naa-kan-vi-ha-to-timer>
- Sampson, R. J. (2012). *Great American City. Chicago and the Enduring Neighborhood Effect*. University of Chicago Press.

- Sampson, R. J. (2019). Neighbourhood effects and beyond: Explaining the paradoxes of inequality in the changing American metropolis. *Urban Studies*, 56(1), 3–32. <https://doi.org/10.1177/0042098018795363>.
- Sandlie, H. C. (2005). New Life Courses and Postponed Timing of Home Establishment. *Open House International*, 30(3), 61–68. <https://doi.org/10.1108/OHI-03-2005-B0008>
- Savage, M. (2008). Histories, belongings, communities. *International Journal of Social Research Methodology*, 11(2), 151–162. <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13645570801940863>
- Sharp, G. & Warner, C. (2018). Neighborhood Structure, Community Social Organization, and Residential Mobility. *Socius*, 4, 2378023118797861. <https://doi.org/10.1177/2378023118797861>.
- Shirazi, M. R., Keivani, R., Brownill, S. & Butina Watson, G. (2020). Promoting Social Sustainability of Urban Neighbourhoods: The Case of Bethnal Green, London. *International Journal of Urban and Regional Research*. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12946>.
- Skrede, J. (2021). *Visuell kommunikasjon*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Skrede, J. & Andersen, B. (2020). Selling homes: the polysemy of visual marketing. *Social Semiotics*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/10350330.2020.1767398>.
- Skrede, J. & Andersen, B. (2021). A Suburban Dreamscape Outshining Urbanism: The Case of Housing Advertisements. *Space and Culture*, 24(4), 517–529. <https://doi.org/10.1177/1206331219850443>
- Skrede, J. & B. Andersen (2022). The emotional element of urban densification. *Local Environment*, 1–13. <https://doi.org/10.1080/13549839.2022.2034769>
- Small, M. L. (2004). *Villa Victoria: The Transformation of Social Capital in a Boston Barrio*. University of Chicago Press.
- Stambøl, L. S. (2015). *Flyttemønstre til og fra Oslo blant barn og unge*. (Rapporter). SSB. <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/flyttemonstre-til-og-fra-oslo-blant-barn-og-unge-231490>
- Strand, N. P. (2021). Forlater barnefamilieene Oslo? *Oslospillet*, 31(1), 17–27. <https://www.oslo.kommune.no/statistikk/oslospillet/#gref>
- Vassenden, A. (2007). *Flerkulturelle forståelsesformer. En studie av majoritetsnordmenn i multietniske boligområder*. Universitetet i Oslo.
- Wessel, T. & Barstad, A. (2016). Urbanisering og urbanisme. I I. Frønes & L. Kjølørød (red.), *Det Norske Samfunn* (s. 61–86). Gyldendal.
- Wessel, T. & Lunke, E. B. (2021). Raising children in the inner city: still a mismatch between housing and households? *Housing Studies*, 36(1), 131–151. <https://doi.org/10.1080/02673037.2019.1686128>.
- Wessel, T. & Nordvik, V. (2019). Mixed neighbourhoods and native out-mobility in the Oslo region: The importance of parenthood. *Urban Studies*, 56(5), 885–905. <https://doi.org/10.1177/0042098018768452>
- Winstanley, A. N. N., Thorns, D. C. & Perkins, H. C. (2002). Moving House, Creating Home: Exploring Residential Mobility. *Housing Studies*, 17(6), 813–832. <https://doi.org/10.1080/02673030216000>.
- Wirth, L. (1938). Urbanism as a Way of Life. *American Journal of Sociology*, 44(1), 1–24. <https://doi.org/10.1086/217913>
- Wnuk, A., Oleksy, T., Toruńczyk-Ruiz, S. & Lewicka, M. (2021). The way we perceive a place implies who can live there: Essentialisation of place and attitudes towards diversity. *Journal of Environmental Psychology*, 75, 101600. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2021.101600>
- Ærø, T. (2006). Residential Choice from a Lifestyle Perspective. *Housing, Theory and Society*, 23(2), 109–130. <https://doi.org/10.1080/14036090600773139>.